

Viam, quam appellavit spiritualem. Et lib. 5. in Ezechielem cap. 16. ait Scripturas sacras tripliciter exponendas. Primum juxta literam. Secundo modo per tropologiam, seu moralem sensum. Tertio sublimius, aut mystice.

D. Bern. D. August. D. Dion. D. Cyrill. Hugo.

135.

Respondetur, quod illa distinctio in quatuor membra assignata, est valde veritati consona, & multa commendatione digna, atque valde apta ad discernendos mysticos sensus Scripturae; & quamvis sub his nominibus, ac praeciso numero, ignota esset multis Patribus, qui frequenter solida veritate rem tractabant & non multa distinctione adhibita, & inde promiscue, & sine discrimine, sub sensu mystico omnes alios sensus comprehendebant, & frequenter sub uno nomine duos sensus dicebant, quos postea Theologi maxime rem extricantes, ac explicantes diverferunt, quibus veluti metaphysicis distinctionibus, Patres non utuntur.

QUESTIO II.

Explicatur sensus litteralis, & multa, quae ad ipsum pertinent.

SUMMARIUM.

- 136 Definitio sensus litteralis.
137 Dividitur in sensum proprium, & metaphoricum.
138 Quid sit metaphoricus sensus, & n. 139.
140 Alia divisiones ad has reducuntur, & num. 141.
142 Sententia negans, quod sub eadem littera multiplex sensus contineatur.
143 Vera sententia affirmat, & multis exemplis probatur, n. 144. usque ad 150.
151 Respondetur ad argumentum contrariorum, & n. 152. 153.
154 In eodem Textu datur sensus litteralis cum metaphorico.
155 Omnis locus sacrae Scripturae habet aliquem sensum litteralem, & n. 156.
157 Proponitur opposita sententia cum suis argumentis.
158 Respondetur ad argumenta, & ad illius confirmationem, & n. 159.
160 Multiplex sensus litteralis provenit ex infinita sapientia Dei.
161 Et ex verbis Hebraicis, ac eorum punctis, & n. 162.
163 Varietas in Textu Hebraico, & Septuaginta, quomodo habenda.
164 Provenit etiam ex variis disjunctionibus.

Definitio sensus litteralis.

Variae definitiones circa sensum litteralem circumferuntur, quibus omissis illa tenenda est, quae colligitur ex D. Hieronymo Epist. 150. ad Edibiam, quae 9. D. August. lib. de utilitate credendi, cap. 3. Origenes lib. 5. Periarchon. cap. 2. D. Thoma quolibet 7. quae 6. art. 14. & 15. & 1. part. quae 5. art. 10. ibi omnes ejus expositores, & interpretes, & talis est: Sensus Scripturae litteralis est, qui per verba scripta, sive in acceptione propria, sive in metaphorica sumpta ex intentione Spiritus sancti immediate significatur. Illa particula, qui per verba scripta significatur, ponitur tanquam loco generis ad sensum litteralem, & spiritualem, ex intentione Spiritus sancti, discriminatur ab humana Scriptura, quae spiritu humano est introducta. Cum dicitur, immediate ponitur distinctio ab spirituali sensu, qui non immediate ex verbis, sed mediantibus rebus per verba, aut voces significatis desumitur.

136.

D. Hieron. D. August. Origenes. D. Thom.

Divisio sensus litteralis.

Dicitur etiam acceptione propria, sive metaphorica. Propria est illa, quae verba per se, & immediate in proprio sensu significant. Sive Metaphorica: non solum in licetis humanis, sed etiam frequenter in divinis proponuntur metaphorae, figurae, & parabolae, & id, quod ex primaria, ac principali intentione in eis significatur, & sensus litteralis est. Ita D. August. lib. contra Mendacium, cap. 10. & lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 5. & lib. 10. de Civitate, cap. 14. D. Thomas 1. part. quae 1. art. 9. ibi Cajetan. Bellarm. lib. 3. cap. 3. & alii communiter, & ideo eorum frequens est usus ut mysteria divina saepe abscondantur, & ut ea, quae superbis sunt abscondita, revelentur parvulis, & ut ex humanis magis explicentur divina, quia ea, quae per parabolas, & figuras dicuntur, altius remanent in memoria impressa, & quia haec frequenter inserviunt ad majorem elegantiam, decentiam, ac delectabilitatem. D. Bernardus.

137.

D. August. D. Th. Caieran. Bellarm.

Generali nomine omnes tropi, metaphorae appellantur. Metaphora ita definitur a Divo Augustino lib. 2. contra Mendacium, cap. 20. tom. 4. Est de re propria ad rem non propriam, verbi alicujus usurpata translatio. Ac proinde ab omni re potest deduci metaphora, ut docet Cicero lib. 3. de Oratione, & tot erunt translationis modi; quot res, a quibus fieri potest translatio, ac proinde metaphora communiter datur, Cum unum dicitur verbum, & aliud sub illis intelligitur.

138.

D. August. Cic.

Probatum conclusio, quia in omni Scriptura, verba, seu eorum contextus, ad id quod primario, & immediate significandum instituitur, quia nisi id, quod sub tali metaphora, vel figura subintelligitur, assumatur, multa sequentur absurda. Sic dicitur Christus Dominus Leo, Agnus, Vitis, Lapis, Fundamentum, quod est dictum ad explicanda multa Domini attributa. Dicitur Leo ob generositatem, ac fortitudinem, Agnus ob humilitatem, ac mansuetudinem, Vitis ob fecunditatem, Fundamentum

139.

Ap. 4.

mentum, quia in ipso innitur totum edificationum spirituale.

140. D. August.

An praeter hanc divisionem in propriam, & metaphoricam acceptionem, dentur aliae divisiones, videtur significare D. August. lib. de utilitate credendi, cap. 3. tom. 6. Ut sensus litteralis in historicum, Ethologicum, & Analogicum Historicum est (sumpto Historici nomine, non in illa amplitudine, secundum quam omnis litteralis sensus historicus dicitur; sed pressius) qui simpliciter quid factum dictumve sit, enarrat, verbi gratia. In principio creavit Deus caelum, & terram, Gen. 1. num. 1. Sensus est Ethologicus, qui rationem reddit dicti, vel facti, ut cum Matth. num. 21 dicitur: Vocabis nomen ejus Jesus. Et statim Angelus apponit causam, Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Tertius vero sensus. Analogicus est, qui utriusque testamenti convenientiam ostendit, ut cum Matth. 2. num. 17. Innocentium neces enarrantur, & statim convenientia cum dictis veteris testamenti apponitur: Tunc adimpletum est, quod dicitur per Jeremiam prophetam.

Genes. 1.

Matth. 1.

Math. 2.

141.

D. Thom.

Galarza. Rua. A Matre Dei.

Haec tamen omnes divisiones solum accidentaliter variantur, & unum tantum efficiunt sensum litteralem. Nec aliud voluit D. August. ut exponit D. Thom. quolibet. 7. art. 10. in solutione ad 2. Deinde illa subdivisio non solum pertinet ad sensum proprium litteralem, sed etiam facile potest dari in sensu metaphorico, seu figurato, ut observant Galarza lib. 2. Insistunt. cap. 3. Rua tom. 2. controvers. 9. dub. 2. Fr. Anton. a Matre Dei Prael. 3. dub. 5. n. 31.

An sub eisdem verbis sacrae Scripturae multiplex sit sensus litteralis?

142. Medina. Payva.

Negantem sententiam tenent Michaël de Medina lib. 1. de recta in Deum fide, Payva lib. 1. c. 4. Fundantur in eo, quia si multiplex datur sensus litteralis, tota firmitas Scripturae peribit. Nec obstat, quod Apostoli, & Evangelistae eundem locum veteris testamenti adducunt ad varias conclusiones, & veritates probandas; nam frequentes scriptores sacri in rebus gravissimis, non solum ex sensu litterali, sed etiam ex mystico, sua argumenta, & rationes nectunt, Vasquez vero 1. p. quae 1. art. 10. disp. 17. cap. 3. ait, aliquando sub eadem littera plures literales sensus contineri, quoties probabile est scriptorem secundarium omnes intellexisse, quia ponere multitudinem sensuum ei non ardet.

Vasquez.

143.

D. August.

D. Thom.

Abulen. D. Anton. Bañes. Zumel. Pessanti. Molina. Valentia. Andrea.

Vera, & communissima sententia est, sub eisdem scripturae verbis plures sensus saepe literales reperiri. Ita D. Augustinus expresse lib. 12. confessionum, cap. 18. 19. & 20. lib. 11. de Civitate, c. 9. lib. 3. de Doctrina Christiana, c. 27. D. Thom. 1. part. quae 1. art. 10. & quolibet. 7. art. 16. & de potentia, quae 4. art. 1. Ita etiam Abulen. D. Anton. Bañez, Zumel, Pessanti. Molina, Valentia, Andreas, & innumeri alii, quos citant, ac sequuntur Franciscus a Jesu Maria de sensibus sacrae Scripturae, Payva in Doctrinali sacra Scriptura, tom. 1. lib. 1. cap. 3. num. 6.

144.

Probatum ratione, quia ad dignitatem sacrae Scripturae, maxime pertinet, ut sub una lite-

ra multi sensus contineantur; ergo ita de f. D. Thom. & illos continet. Antecedens est D. Thomae quae 4. in potentia, Praeclarissima est dignitas Scripturae, dum uno verbo multas sententias dicit, ac comprehendit, & ita scriptura maxime ostenditur fecundissima mysteriorum. Confirmatur, quia in hoc maxime manifestatur immensa Dei potentia, ac sapientia, quae uno verbo suo multa, & alta arcana declarat, ac revelat; nam Deus unico verbo suo aeterno se totum, & omnia dicit, ita poterit uno verbo suo scripto multa, & abditia aperire, ut docet D. Augustinus lib. de Doctrina Christiana, c. 27. ergo ita factum est, ut maxime Divina Majestas elucescat.

D. Thom.

145. Isai. 53.

D. Hieron. D. August. D. Chryl. D. Cyrill. D. Bern. D. Justin. D. Paschal. Carthus.

Quod multis exemplis sit manifestum: Primum, Isaias 53. num. 8. de Christi generatione, ait; Generationem ejus quis enarrabit? Quod de Generatione aeterna exponunt D. Hieron. D. August. D. Chylost. D. Cyrill. Jerosolym. D. Thom. & alii. E contra alii gravissimi Patres, ut D. Leo, D. Epiphanius, D. Bernardus, D. Justinus Martyr, D. Paschal Carthusianus, in d. & etiam D. Augustinus, D. Hieron. ad litteram de Generatione temporali interpretantur, quos omnes citavi tom. 1. in Evangel. lib. 1. cap. 2. num. 10. & 11. Sicut & illud Osee 11. num. 1. Ex Aegypto vocavi filium meum, quod ad litteram dicitur de Israel, qui dicebatur Dei filius: Filius meus es tu primogenitus Israel. Et iterum. Dimitte filium meum, ut serviat mihi. Exod. 4. num. 21. Et tamen in sensu sublimiori, & altiori à D. Matth. 2. num. 15. interpretatur de Christo Domino, Ita D. Chylost. D. Hieron. Euthym. Paschal. & alii multi, quos citavi tom. 1. in Evangel. lib. 2. cap. 7. quae 14. n. 58. & 59.

Matth. 2.

D. Hieron. Euthym.

146. Psalm. 2.

Veniens celestis locus in hac re, ex Psalmo 2. n. 7. Dominus dixit ad me Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quod de Generatione aeterna exponit Apostolus Hebraeor. 1. num. 5. Cui Angelorum dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et pulchre verbo praeterito Genui, adjungitur adverbium praesentis hodie, quia in illa generatione aeterna, Pater semper generavit, ac de praesenti generat.

147. Acto. 13.

Secundo De resurrectione Christi explicat idem Apostolus, Acto. 13. n. 33. Resuscitatus est tu, ego hodie genui te. Cum enim ab instanti periculo liberati sumus, recte dicere solemus: Ego hodie natus sum; & qui tali liberationi operam dedit, optime dicere poterit: Fili ego hodie genui te. Sic David cum regnum penè amissum, morte Absalonis, stabilivit, dixit 2. Reg. 19. Regum 19. n. 22. An ignoro hodie me factum regem super Israel? Et huic expositioni, Ego hodie genui te, statim adjungitur in Psalmo: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae. Quod Christus post resurrectionem praedicatione suorum Apostolorum est consecutus.

148. Hebr. 5.

Tertio De Christi sacerdotio interpretatur idem Paulus ad Hebraeos 5. num. 3. Christum à Patre constitutum fuisse sacerdotem, dicens: Christus non semetipsum clausit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, dicens Filius meus es tu, ego hodie genui te. Pro cuius intelligentia advertendum, quod secundum legem sacerdotium ad primogenitos spectabat; inde optime inferit Apostolus, ex eo quod Christus